

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa, Complectens Omnia Morum Præcepta, Et Principia Decisionis Omnium Conscientiæ Casuum, Suis Quæque Momentis Stabilita

Ad usum Parochorum, & Confessariorum

Continens Tractatus De Obligationibus Specialibus Certorum Statuum, De
Sacramentis In Genere, Et In Specie, Et De Censuris Et Irregularitatibus

Antoine, Paul-Gabriel

Ingolstadii, MDXXXIV.

VD18 90392167

Cap. II. De Natura, & proprietatibus Matrimonii.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41032

promissio rei illicitæ faciendæ ; nempe ineundi Matrimonium, & executio est peccatum.

Not. Ad dissolvenda Sponsalia requiritur auctoritas judicis Ecclesiastici in his casibus. 1. Si moraliter non constet de sufficientia vel veritate causæ dissolvendi : aliàs enim dissolvens se committeret probabili injustitiæ periculo ; imò est injustitia in dubio privare alterum jure per illa acquisito. 2. Si Sponsalia sint publica, causa autem dissolvendi occulta, ex c. 7. *de desponsat.* nam debitus ordo, & evitatio scandali id exigunt.

CAPUT II.

De Natura, & proprietatibus Matrimonii.

Q. I. *Quid est Matrimonium?*

Resp. **Q** Matrimonium generatim, prout præscindit à ratione Sacramenti, est Maris & Fæminæ conjunctio legitima individuum vitæ consuetudinem retinens, ex c. 11. *de presumpt.* sive est contractus legitimus, quo vir & fæmina sibi mutuò tradunt & acceptant potestatem corporum in ordine ad actum generationis, & se obligant ad se mutuò juvandum, & perpetuò cohabitandum. Sumptum pro Sacramento, est conjunctio supra dicta gratiæ significativa & collativa : sive est contractus modo dictus gratiæ significativus & collativus.

Sumitur etiam vel pro ipso contractu, quo legitimi personæ corporum dominium, ad usum conjugalem, mutuò tradunt & acceptant,

ptant, & se se mutuo obligant ad vitæ societa-
tem, & ad alia iura debita & obsequia: vel
pro statu, ac vinculo permanente inter virum
& fæminam, quod oritur ex tali contractu.

Matrimonium dividitur in legitimum, ra-
tum & consummatum. Legitimum, est illud,
quod legitimo consensu inter personas non
impeditas contractum est: quale etiam nunc
est inter non Baptizatos. Unde ut tale non est
Sacramentum, aut saltem præscindit à ratione
Sacramenti.

Ratum dicitur, quod est & legitimum &
Sacramentum, sed necdum copulâ carnali
consummatum: tale est inter solos Baptiza-
tos. Consummatum est illud, quod accedente
copulâ carnali extrinsecè completur.

*Q. 2. Quenam est materia, & forma & Mini-
ster hujus Sacramenti?*

Resp. Circa hoc dissentiunt Theologi. Ali-
qui docent materiam esse consensum contra-
hentium exterius expressum; formam verò
verba quæ profert Sacerdos, qui proinde ejus
minister est.

Alii longè communiùs contendunt ipsos
contrahentes ponere materiam & formam,
ideóque esse ejus ministros. Sed in assignan-
da illa materia & forma inter se dissident. Se-
cundùm multos materia est mutua corporum
traditio, forma verò mutua corporum acce-
ptatio, facta signo sensibili consensum inter-
num exprimente. Secundùm alios materia
est

est consensus internus contrahentium, forma sunt signa externa consensum illum exprimentia. Demum secundum alios materia sunt corpora habilia, forma est mutuus conjugum consensus.

Not. Illicite primum Matrimonium contrahitur sine benedictione, c. *Nostrates*. 30. q. 5.

Q. 3. An & qualis requiritur consensus ad valorem Matrimonii?

Resp. Requiritur verus consensus internus, mutuus, de presenti per verba vel alia signa sensibilia expressus, plene deliberatus, in se liber, & immunis à metu gravi injusto, ex Florent. Itaque

i. Requiritur verus consensus internus & mutuus: nam *Matrimonium in veritate contrahitur per legitimum viri & mulieris consensum*, c. 25. de *Sponsal.* consistit enim in contractu legitimo, qui est essentialiter duorum consensus. Hinc si consensus sit ex alterutra parte fictus, nullum est Matrimonium, c. 26. de *Sponsal.* Qui tamen fictè consentit, peccavit graviter tum contra reverentiam Sacramenti, falsò & sine intentione adhibendo ejus signa: tum contra justitiam: quia in contractu oneroso, si unus bonâ fide ponat partem suam, habet jus, ut etiam alter adjiciat suam, & sic ponatur æqualitas. Unde tenetur injuriam refarcire, & damna compensare, imò & tollere deceptionem, vere consentendo & contrahendo; nisi aliqua causa gravis obstet, qualis

lis est magna conditionis inæqualitas, vel si gravia mala, capitales inimicitia, dissidia, scandalum grave ex tali Matrimonio merito timeantur: quo casu sufficiet pecuniaria compensatio. Excipiuntur etiam hi casus, nempe si tanta fuerit evidentia fictionis, ut mulier censeatur voluntariè decepta fuisse; quia volenti non fit injuria: vel si mulier decepta ipsum etiam deceperit simulando se esse virginem, cum non esset.

2. Consensus debet esse de præsentis, ex c. 31. de Sponsal. quia per sola verba de præsentis fit traditio, in quâ consistit Matrimonium, quo traditur mutua corporum potestas; nam per verba de futuro fit solum promissio. Ideoque debet esse mutuò acceptatus, ex c. 3. de Sponsa duorum; nam traditio non est completa, nec dat jus sine acceptatione. Porro iisdem omnino verbis, quibus conjuges proprium consensum exprimunt, significant etiam se acceptare obligationem & consensum ab altero expressum; nam hæc verba, *Accipio in meum, vel in meam*, aut æquivalentia utrumque significant, nempe & obligationem propriam, & acceptationem obligationis alterius conjugis; nec possunt unum sine altero velle & exprimere; cum enim sit contractus constans essentialiter ex utriusque obligatione, non potest vir, v. g. dicere, *volo esse tuus vir*, quin eo ipso dicat virtualiter & implicite, *volo te habere in uxorem*, & consequenter volo te habere mihi obligatam; sine qua obligatione non esset uxor,
nec

nec vir ejus Maritus. Item non potest vir velle accipere mulierem in legitimam uxorem, quin simul velit esse ejus Maritus; ideoque se ei ut uxori obligare; cum nequeat habere illam in uxorem, nisi ipse velit esse ejus Maritus, & se ei obligare. Idem est de uxore.

3. Debent esse plenè deliberatus, hoc est, factus cum advertentia de se sufficienti ad mortale. Nemo enim potest obligationem gravem sibi liberam contrahere, nisi plenè consentiat. Item debet esse in se liber, nam omnis contractus humanus exigit esse in se liber, & non in causa tantùm. Unde non valet, si datus sit in ebrietate voluntaria, in qua fuerit prævisus: nec debet esse extortus ex metu gravi injusto, nam consensus sic extortus invalidat Matrimonium, ut dicetur infra.

4. Utriusque consensus debet esse simul moraliter; ita ut unius partis consensus perseveret moraliter nec revocatus sit, dum exprimitur consensus alterius: alioqui non esset mutuus duorum in idem consensus. Sufficit tamen si consensui unius physicè præterito non revocato accedat consensus alterius, licet interposito intervallo; nam id omni contractui sufficit, & aliàs non posset iniri Matrimonium per litteras vel Procuratorem.

5. Ille consensus debet signo aliquo externo exprimi: quia est contractus humanus, ideoque non nisi modo sensibili perficiendus. Et quia mutua requiritur consensûs acceptatio: at non potest acceptari, nisi cognosca-

tus

tur, nec cognosci, nisi per aliquod signum externum declaretur. Quamvis autem ad ejus valorem sufficiat quodvis signum sufficienter eum manifestans ex Catech. Rom. & ex Conc. Florent. quod non requirit verba absolute, sed cum addito *regulariter*; tamen verbis propriè dictis exprimi debet, dum potest; quia verba vocalia melius ac clarius quam alia signa consensum exprimunt; proinde usurpari debent in contractu tanti momenti, dum possunt.

Q. 4. *An ad Matrimonii valorem requiratur, ut intendatur copula?*

Resp. Neg. Sed sufficit, quòd intendatur saltem implicite & confuse translatio domini corporum in ordine ad actum conjugalem, seu Jus ad copulam. Quia 1. Matrimonium nihil est aliud essentialiter quam mutua traditio & acceptatio potestatis corporum, in ordine ad copulam, dando & accipiendo jus ad copulam. Unde copula supponit jam Matrimonium constitutum. Item essentia Matrimonii consistit in conjunctione animorum, per mutuam traditionem potestatis corporum ad finem Matrimonii saltem confuse cognitum. 2. B. Virgo & S. Joseph ex communi sensu Ecclesiæ verum contraxerunt Matrimonium; licet non intenderint copulam; imò se per votum obligarint ad se abstinendum ab ea. 3. Validè initur Matrimonium cum voluntate ingrediendi Religionem ante illius consummationem.

Q. 5. *An sufficit consensus conditionatus?*

Resp. I. Valet Matrimonium, si conditio sit de praesenti & extet; vel de praeterito & extiterit, quia positâ conditione consensus transit in absolutum, cùm sit aut fuerit id, ad quod ùt praesens aut praeteritum consensus alligatus est. Secus, si conditio non subsistat, nam tunc abest consensus: quippe contrahentes ab initio consentire nolunt, nisi statò tempore impleatur conditio. Si autem conditio honesta & possibilis sit de futuro contingenti, non perficitur Matrimonium, donec impleatur conditio, *ex c. 5. de condit.* quia non perficitur nisi consensu, quo contrahentes sibi mutuò tradunt actu potestatem suorum corporum, in ordine ad actum generationis: at non tradunt nisi consensu absoluto, aut in absolutum transeunte, ùt patet ex aliis contractibus; nam voluntas non vult tradere nisi positâ conditione. Itaque valor Matrimonii suspenditur usque ad conditionis eventum, quem tenentur contrahentes expectare, & eum non impedire, si conditio non sit turpis.

Hinc qui sub conditione de futuro unam duxit, si ante impletam conditionem aliam absolutè ducat, valebit hoc ultimum Matrimonium, licet sit illicitum. Si autem duxerit duas sub tali conditione, valebit cum illa cum qua conditio priùs implebitur. Si verò conditio non impleatur, nullus est contractus. *c. 3. de condit.*

Porro quamvis, secundum multos, adven-

niente conditione Matrimonium perficiatur sine novo consensu, modò prior consensus non fuerit revocatus; quia ceteri contractus conditionati positâ conditione fiunt absoluri; tamen in praxi curandum est, ut sic contrahentes impletâ conditione consensum renovent, & quidem coram Parocho & testibus; ne fortè ab alterutra parte revocatus fuerit; & quia multi alii novum consensum absolute exigunt. Item contrahentes debent coram Parocho & testibus affirmare conditionem esse impletam, nisi hi ejus impletioni interfuerint, quia Trid. exigit ut intelligant Matrimonium verè contractum esse.

Resp. II. Si conditio appositâ repugnet naturæ, indissolubilitati, vel fini Matrimonii, aut ejus bono ac fidei, irritum est Matrimonium, ex c. ult. de condit. ibi: *Si conditiones contra substantiam conjugii inserantur; puta si alter dicat alteri, contraho tecum, si generationem prolis evites, vel donec inveniam aliam ditiozem, aut si pro questu adulterandam te tradas: Matrimonialis contractus quantumcumque sit favorabilis, caret effectu.* Ratio est, quia nihil potest sine sua substantia subsistere: at substantia Matrimonii ex institutione divina consistit in consensu & obligatione ad perpetuam societatem, ad fidem conjugalem sibi servandam, & ad prolem non impediendam sed suscipiendam & educandam.

Si conditio non adversetur substantiæ & fini Matrimonii, non illud irritat in foro externo,

licet si turpis, ut si quis dicat: contraho tecum eâ conditione, ut victum furto quæras, vel etiam sit absolutè impossibilis, ex cap. cit. ibi: *Licet alie conditiones appositæ in Matrimonio, si turpes aut impossibiles fuerint, debeant propter ejus favorem pro non adjectis haberi.* quæ constitutio ex De Lugo, valet etiam in foro interno, quando aliunde non constat de carentia consensûs. Quamvis enim Ecclesia non possit supplere consensum Matrimonii, si desit, (cum nulla potestas humana possit dare potestatem tui corporis ad usum conjugii sine tuo consensu:) tamen cum præsumantur contrahentes (nisi aliud constet,) voluisse contrahere Matrimonium secundum leges, & sensum, quo verba in Jure intelliguntur, rectè censentur implicite voluisse, non obstante conditione impossibili aut turpi, contractum valere. Cæterum in foro conscientie standum est dicto contrahentis, an habuerit verè intentionem contrahendi, non obstante tali conditione: quam si non habuerit, nullum est Matrimonium ob defectum consensûs; nam consensus sub conditione non est actu nisi positâ conditione: si ergo conditio non potest poni, nunquam erit consensus.

Q. 6. An ad valorem Matrimonii requiratur consensus parentum?

Resp. Neg. ex Trident. sess. 24. c. 1. ubi Eos anathematè damnat, qui falsò affirmant Matrimonia à Filiis - familias sine consensu parentum contracta, irrita

irrita esse, & parentes ea rata vel irrita facere posse. Sed addit ea semper fuisse ab Ecclesia prohibita. Sunt etiam juxta præceptum divinum honorandi parentes, nisi ipsi suum consensum rogati, sine justa causa denegent, ita ut non sint rationabiliter invitati.

Porro in Gallia Matrimonia sine consensu parentum contracta, non censentur invalide contracta, nisi quoad aliquos effectus civiles, ut declaravit Ludovicus XIII. & habetur in Actus Cleri Gallicani Tom. III. Imò valent etiam quoad illos, si Filii familias excedant annos 30. & filia 25. modò scriptis requisierint consilium parentum, ex edicto Henrici II.

Q. 7. *An Matrimonium valide contrahitur per Procuratorem, & inter absentes?*

Resp. Aff. Quia 1. Ecclesia sic contrahi permittit, ut patet ex praxi præsertim inter Principes. 2. Alii contractus valide fieri possunt inter absentes per Procuratorem vel per litteras: ergo & Matrimonium; nam Christus evehendo contractum Matrimonii ad rationem Sacramenti, nihil immutavit de natura contractus. 3. Sic valide contrahebatur ante Trident. ut patet, ex c. ult. de Procurat. in 6. ubi Bonifac. VIII. id expressè declarat. Trident. autem non irritavit, nisi Matrimonia clandestina: at ea, quæ per Procuratores fiunt coram Parocho & Testibus, non sunt clandestina.

Sed ex eod. c. ult. de Procurat. in 6. ad tale

Matrimonium tria requiruntur. 1. Ut Procurator ad hoc habeat mandatum speciale. 2. Ut Procurator alium sibi non substituatur, nisi hoc ei sit specialiter commissum. 3. Ut Procurator, antequam contraxerit, non fuerit à Domino revocatus: alioqui Matrimonium nullum est, etiamsi tam ipse quàm pars, quacum contrahit, revocationem ignoret: quia tunc deest consensus illius, cujus nomine Procurator contrahit; qui consensus suppleri non potest à Jure in Matrimonio, sicut potest suppleri in aliis contractibus; nam alii contractus per procuratores facti valent etiam revocato mandantis consensu: modò revocatio neque procuratori neque parti innotuerit, l. 15. ff. *Mandati*. post Trident. autem requiritur etiam præsentia Parochi & duorum testium.

Hinc Sponsi debent curare ut sint in statu gratiæ, dum per Procuratorem contrahunt; cum Matrimonium validum inter Baptizatos sit Sacramentum.

Item valet Matrimonium per litteras contractum; modò coram Parocho & testibus legantur literæ significantes utriusque consensum de præsentia, de quarum veritate satis illis constet: nam contractus sic facti valent. Hic tamen contrahendi modus non est usurpandus sine gravi necessitate, quæ rarissimè potest contingere: qui autem sic contraxerunt, postea coram positi contractum ratum habeant, ne fortè consensus ab alterutro fuerit revocatus.

Q. 8.

Q. 8. *An Matrimonium est indissolubile quoad vinculum, seu translationem Domini?*

Resp. Quodvis Matrimonium absolutè contractum, est & semper fuit, sine speciali licentia Dei, insolubile, exc. un. *de voto in 6.* & Trid. sess. 24. idque tum jure divino naturali; nam solubilitas vinculi repugnat finibus Matrimonii, qui sunt prolis conveniens generatio, ejusdem recta educatio, & arctissima inter conjuges animorum conjunctio. Et licèt non sit consummatum, ordinatur tamen ex se, ut consummetur & proles procreetur. Tam jure divino positivo, ex Matth. 19. ubi Christus Matrimonium ad suam primævam institutionem revocans, sic ait: *Qui fecit hominem ab initio, masculum & feminam fecit eos, & dixit, propter hoc dimittet homo patrem & Matrem, & adhaerebit uxori suae, & erunt duo in carne una. Itaque jam non sunt duo, sed una caro. Quod ergo Deus conjunxit, homo non separet.*

Deus tamen quodlibet Matrimonium, et si consummatum, potest etiam quoad vinculum dissolvere tanquam supremus creaturarum omnium & jurium illarum Dominus, auferendo utrique conjugi dominium in corpus alterius, & suâ providentiâ impediendo incommoda inde sequi nata.

Resp. II. Matrimonium consummatum Baptistarum nullo casu dissolvi potest ab hominibus. Prob. 1. ex Matth. 19. *Quod Deus conjunxit, homo non separet.* & Luc. 16. *Omnis qui mittit uxorem suam, & alteram ducit, mœchatur,*

& 1. Cor. 7. *lis qui Matrimonio juncti sunt, precipio, non ego, sed Dominus, uxorem à viro non discedere: quòd si discesserit, manere innuptam, aut viro suo reconciliari. Et vir uxorem non dimittat, &c.* 2. Ex perpetua praxi Ecclesie, quæ id nunquam permisit. 3. Ex Florent. in decreto de Sacrament. *Quamvis ex causa fornicationis liceat tori separationem facere, non tamen aliud Matrimonium contrahere fas est; cùm Matrimonii vinculum legitime contracti perpetuum sit.* Et ex Trid. sess. 24. can. 5. & 7. Ratio est, quia hoc Matrimonium est signum perfectum conjunctionis Christi cum Ecclesia per Incarnationem, ex c. 5. de Bigam. quæ conjunctio est insolubilis, Verbum enim nunquam humanitatem assumptam dimittet. Porro absoluta illa insolubilitas est ex præcepto Christi addito Juri naturali. Nec obstat illud, Matth. 19. *Quicumque dimiserit uxorem suam nisi ob fornicationem, & aliam duxerit, mœchatur.* Nam sensus est: quicumque dimiserit uxorem, videlicet quoad torum & cohabitationem absolutè ac in perpetuum, nisi ob ejus fornicationem, mœchatur, hoc est, reus est mœchiæ alienæ, seu facit eam mœchari, ut habetur, Matth. 5. & qui aliam duxerit quacumque ex causa, mœchatur mœchiâ scilicet propriâ. Unde Christus duo ibi docet, nempe & propter solum adulterium dimissionem absolutè & in perpetuum quoad torum & cohabitationem fieri posse per se & ex vi contractûs Matrimonii, & factâ tali dimissione non posse
 iniuri

iniri novum Matrimonium vivente conjuge: nam Christus ipse ea, quæ hîc obscure dixerat, ad vitandas interrogantium calumnias, alibi discipulis clarè exponit nempe, Matth. 5. *Qui dimiserit uxorem suam, exceptâ fornicationis causa, facit eam mœcham. & Marc. 10. Quicumque dimiserit uxorem suam, & aliam duxerit, adulterium committit super eam.*

Nihilominus Christus satisfecit interrogationi factæ de dimissione quoad vinculum; nam cum dimissio quoad vinculum includat potestatem dimittendi unam, & ducendi alteram, Christus has duas dimissiones se jungens, priorem concessit posteriore negatâ, prioremque dimissionem absolutam ac perpetuam & vi contractûs Matrimonii factam restrinxit ad solam fornicationem seu adulterium. Porro ad consummationem requiritur copula, ex qua sequi possit generatio, ideòque seminatio in vas naturale mulieris.

R. sp. III. Matrimonium infidelium non dissolvitur hoc ipso, quòd unus conjugum ad fidem convertitur, altero remanente in infidelitate, cum fuerit validum, etiamsi contractum sit in gradu ab Ecclesia prohibito: quia infideles non subjiciuntur legibus Ecclesiæ. At ex Dei dispensatione in favorem Religionis christianæ concessa, conjux fidelis habet jus dissolvendi illud etsi consummatum, & contrahendi aliud, si infidelis nolit ei cohabitare, vel si velit quidem cohabitare, sed non sine creatoris injuria Christum blasphemando, Reli-
gio-

gionem christianam contemnendo, vel si non patiatur fidelem christianè vivere, aut ad infidelitatem aliudve peccatum inducat. Patet ex c. *quanto. de divort.* & ex I. Cor. 7. *Quod si infidelis discedit, discedat; non enim servituti subiectus est Frater aut Soror in huiusmodi.* Dissolvitur autem per aliud Matrimonium conversi ad fidem. Quòd si conversus non ineat aliud Matrimonium, non potest infidelis aliud contrahere: quia dissolubilitas est solùm concessa in gratiam fidei.

Imò multi docent Matrimonium infidelis ad fidem conversi dissolvi posse, si alter converti nolit, quamvis velit cohabitare pacificè, ex c. *Judei, & c. Sape. 28. q. 1.* Si verò uterque infidelis conjugatus baptizetur, eorum Matrimonium fit ratum per Baptismum; nam hoc ipso quòd tales communi consensu baptizantur, dant signum externum, quòd consentiant in Matrimonium præcedens, ut juxta Christi institutionem sit insolubile: & si consummatur post Baptismum, fit absolutè indissolubile.

Resp. IV. Matrimonium Baptizatorum ratum, sed non consummatum dissolvitur in duobus casibus. I. Per Professionem solemnem in Religione approbata, ex c. *verum, & c. ex publico, de convers. conjug.* & ex Trident. sess. 24. can. 6. quia hæc conditio (nisi Religionem profitear ante consummationem) jure saltem Ecclesiastica apposta est contrahendi Matrimonii, in favorem boni communis, cui persona privata cedere nequit. Dum autem

tem

tem unus conjugum Religionem ingressus est, alter non potest cum altero contrahere; nisi post Professionem prioris, cum per hanc solum dissolvatur Matrimonium.

Not. Conjugibus ante consummationem conceduntur duo menses ad deliberandum de Religione suscipienda, ex c. *ex publico* cit. intra quod tempus conjux cogitans de Religione non tenetur consummare, nec potest sine injuria ad id cogi. Sed hoc exacto tenetur mutuo reddere debitum, si exigatur ab altero. Tamen quamdiu Matrimonium non est consummatum, tamdiu liberum est conjugibus Religionem ingredi; & uno proficiente potest alter ad alias nuptias transire, ex c. *verum* cit. Secus, si Matrimonium consummeretur, etiam per vim & primo mense.

2. Ex Canonistis & Theologis plurimis dissolvitur per auctoritatem Papæ, qui tanquam supremus Vicarius Dei potest, ob causam valde gravem & publicam, solvere tale Matrimonium.

Prob. 1. Ex facto plurimum Pontificum, qui in hoc dispensarunt, ut Martini V. & Eugen. IV. teste S. Antonin. 3. p. Tit. 1. c. 21. c. 3. Pii II. & Pii IV. teste Navarro, Gregor. XIII. teste Præposito, & Clementis VIII. & Urbani VIII. teste Conrado &c. 2. Quia cum possit Papa dispensare in Professione Religiosa, per quam dirimitur Matrimonium ratum, cur non possit in Matrimonio ipso rato? 3. Talis potestas expedit bono Ecclesiæ & saluti animarum. At
Chri-

Christus dedit suo Vicario omnem potestatem, quæ bono Ecclesiæ & saluti animarum expediret.

Nec obstat illud Christi, *Quod Deus conjunxit, homo non separet.* Math. 19. quia hæc verba spectant Matrimonium consummatum, quo solo conjuges fiunt una caro, ut docet Alex. III. c. *ex publico.* Unde Matrimonium est quidem insolubile, sed ab ipsis contrahentibus, & potestate merè humanâ, qualis non est hæc potestas Papæ, qui non dissolvit illud ut homo, sed ut Vicarius Christi, & ejus dispensator: quippe cum Matrimonium ratum sit duntaxat signum unionis Christi cum Ecclesia per charitatem, quæ in multis justis dissolvitur, non debet esse ita insolubile sicut consummatum, quod est signum unionis Christi cum Ecclesia per carnis assumptionem, quæ nunquam dissolvitur, c. *debitum.* de Bigam.

Q. 9. An & quando licitum est divorcium, seu separatio conjugum, quoad torum duntaxat & habitationem, manente vinculo conjugali?

Resp. Ob varias causas licitè fieri potest, ex Trident. sess. 24. can. 8. & ex jure Canonico, Tit. *de divortis.*

1. Quidem licitè fit in perpetuum ob alterius conjugis fornicationem, per quam intelligitur non solum adulterium, sed etiam omnis illicitus concubitus cum alio supposito, ut incestus, sodomia, bestialitas; his enim criminibus

nibus frangitur fides conjugalis, ex Matth. 5. & c. 5. & 8. de divort. imo vir tenetur divortium facere, nisi uxor resipiscat, ex Prov. 8. *Qui tenet adulteram stultus est & impius.* & ex c. 3. de adulter. nam alioqui fieret particeps ejus peccatorum, tegumentum ei præbendo: & ne peccato ejus consentire videatur, dum correctionem debitam non apponit, ait S. Thom. Aliud est de uxore, nisi ipsa certò sciat virum adulterum ex divortio emendandum; quia uxor cum non sit Superior, non tenetur illum punire, nec censetur ejus adulterio connivere.

Porrò est æquale jus divortii in utroque conjugè ob adulterium: nam quoad torum, fidem ac debitum conjugale pares sunt vir & uxor, ex 1. Cor. 7. & nemo tenetur debitum promissum præstare ei, qui pactum primus violavit.

Divortium tamen non est licitum in his casibus. 1. Si adulterium condonatum sit etiam tacitè, exercendo actum conjugalem, postquam cognitum est: nam ex c. *si illic.* 23. q. 4. injuria condonata non potest postea puniri. 2. Si vir ipse uxorem prostituerit, ex c. 6. *de eo qui cognovit,* &c. aut si fornicandi causam dederit, v. g. denegando ei injustè debitum; nam par non est, ut qui causam crimini injustè dedit, ex eo commodum percipiat. 3. Si adulterium non fuit culpabile, ut si uxor bonâ fide alteri nupserit, putans virum suum esse mortuum; nam privatio debiti est pœna, ideòque supponit culpam. 4. Si uterque conjux ad-

ulte-

ulterium patravit, c. 4. & 5. *de divort.* ita ut pars quæ post compartis adulterium fornicata est, teneatur ad hanc redire, eique debitum reddere, *cùm Matrimonii jus in utroque laesum consistat, & paria delicta mutuâ compensatione tollantur*, c. 6. *de adulter.*

Not. Conjux innocens potest privatâ auctoritate se separare quoad torum, modò ei constet de alterius adulterio; cùm debitum negari possit sine scandalo, & jus negandi habeat. At separatio quoad habitationem (quod est propriè divortium) cùm sit publica, requirit auctoritatem Judicis Ecclesiastici, exc. 3. & 6. *de divort.* alioqui scandalum & perturbatio oriretur. Possit tamen auctoritate privatâ fieri ad tempus ob grave periculum animæ vel corporis imminens, quod aliter declinari nequeat. Parti autem ob adulterium dimissæ non licet ingredi Religionem, vel suscipere sacros Ordines sine consensu partis innocentis, quæ habet semper jus revocandi alteram.

2. Licitum est divortium supra dictum ob compartis hæresim supervenientem, c. 6. *de div.* vel ob sævitiam vel ob alia crimina, ex quibus imminet animæ corporisve periculum: nam Matrimonium non tollit Jus naturale vitandi proprium periculum animæ & corporis. Non tamen licitum est ob alia crimina, quæ neutrum periculum secum afferunt, c. 2. *de divort.* Porro post sententiam divortii non perpetui, sed ad tempus, v. g. donec nocens

tare

mores emendârit, innocens non potest mutare statum per Professionem Religiosam, vel sacrum Ordinem suscipere: quia nocens saltem emendatus potest auctoritate Judicis repetere conjugem. tmò cessante periculo omni & coniuge emendato, uxor ad virum redire debet, nam cessante necessitate illud quoque cesset, quod pro necessitate factum est. c. Ordinationes 9. q. 1.

3. Fieri potest ex mutuo consensu, studio vitæ perfectioris in Religione, ex Matth. 19. *Omnis qui reliquerit domum... aut uxorem propter nomen meum, centuplum accipiet, &c.* Quòd si unus post consummatum Matrimonium Religionem ingredi velit, debet & compar ingredi, c. 4. *de convers. conjugat.* nisi in sæculo manens castitatem voveat, nec sit de incontinentia suspecta, c. 8. eod. Tit. ut autem vir sacros Ordines suscipiat, sufficit si uxor castitatem in sæculo voveat, c. 5. eod. Tit.

Q. 10. *An Polygamia seu pluralitas uxorum simultanea est licita?*

Resp. Est illicita & irrita post Evangelium promulgatum. Prob. 1. ex Luc. 16. *Omnis qui dimittit uxorem suam, & alteram ducit, mœchatur.* Ergo à fortiori mœchatur, qui priore retentâ alteram adiungit. & Matth. 19. *Qui fecit hominem ab initio, masculum & fœminam fecit eos. (unicum cum unica coniungens) propter hoc dimittet homo Patrem & Matrem, & adhærebit uxori suæ, & erunt duo in carne una, &c.* Ubi Christus licentiam antiquis Patriarchis

archis & Israëlitis factam revocat, & Matrimonium ad primævam institutionem reducit. Et non dixit tres vel plures, sed duo: nec dixit adharebit uxoribus, sed uxori, ait Innoc. III. c. 8. de divort. 2. Ex perpetua Ecclesiæ traditione & praxi. 3. Ex Trid. sess. 24. can. 2. *Siquis dixerit licere Christianis plures simul habere uxores, & hoc nullâ lege divinâ esse prohibitum, anathematisit.* Esse etiam irritam Polygamiam, supra docet his verbis: *hoc autem vinculo duostantum modo copulari & conjungi, Christus Dominus apertius docuit, &c.*

Imò Polygamia, sine licentia Dei, adversatur legi naturali. Quia 1. etsi non impediat generationem prolis, per se tamen impedire nata est, & impedit saltem communiter bonam prolis educationem, & pacem domesticam ad eam necessariam: nam vix fieri potest, ut non fit aliqua prædilectio, & distinctio, & neglectus aliquarum uxorum; nec invidia, iurgia, rixæ inter illas uxores, aliaque mala inde nascantur, idque ex natura rei, spectato fæminarum nativo ingenio. 2. Æqualitas contractûs Matrimonii, ideóque eius iustitia exigit, ut sicut uxor tradit totaliter dominium sui corporis, sic suum totaliter tradat vir uxori: ita ut uterque eo æqualiter uti possit, nec alteri tradere sine iniuria alterius, Unde Innoc. III. c. 8. de divort. ait: *Nec ulli unquam licuit simul plures uxores habere, nisi cui fuit divinâ revelatione concessum.*

Hinc infideles non possunt ad Baptismum admitti,

admitti, nisi unam tantum uxorem primo loco acceptam retineant, ceteris ut illegitimis dimissis, c. 8. *de divort.* Si tamen alia fidem susciperet, præferenda esset; potest quippe conversus omnibus uxoribus infidelibus dimissis aliam fidelem ducere.

Deus tamen Polygamiam Patriarchis licitam reddidit, ad multiplicandum populum Dei, dividendo in plures uxores jus quod ex natura contractus una habebat totaliter in corpus mariti, & suppeditando media, ne inde bona educatio, & pax familiarum impediretur, & alia mala sequerentur.

Nunquam autem conjunctio ejusdem feminae cum pluribus viris permessa fuit, quia hæc adversatur fini etiam primario Matrimonii, nempe generationi prolis, quæ ut plurimum plurium commixtione virorum impeditur, ita ut vel nunquam, vel saltem rarissime sequatur, ut patet in meretricibus: & quando non impeditur incertum reddit Patrem prolis, quod prolis educationi adversatur. Finis autem primarius Matrimonii est tum generatio prolis, tum ejus recta educatio.

CAPUT III.

De Impedimentis Matrimonii.

Impedimenta Matrimonii alia sunt impedientia tantum, quæ reddunt illud solummodo illicitum. Alia dirimentia, quæ insuper edificantur invalidum, si fuerit attentatum: unde sic